

**ARAP EDEBİYATINDA
DİVAN KİTÂBETİ
- Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr Örneği -**

Abdulahadi TİMURTAŞ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-152-0

Kitap Adı

Arap Edebiyatında Divan Kitâbeti
- Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr Örneği -

Yazar

Abdülhadî TİMURTAŞ

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

REL037060

DOI

10.37609/akya.520

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Nesir edebiyatının önemli bir türü olan *Dîvân Kitâbeti*, bir yönüyle devletlerin siyasî tarihine ışık tutarken diğer yönüyle de ediplerin birbiriyle yarıştığı önemli bir alan teşkil etmektedir. Dîvân kâtipleri sahip oldukları edebî yetenekleriyle edebî sanatları mektuplarına yansıtmak suretiyle kendi üstünlüklerini göstermeye çalışmışlardır. Bunu yapabilmek için vezin hariç şiirin tüm manalarını nesirlerine yansıtmaya da gayret etmişlerdir. Hatta kimi kâtipler seci‘ sanatını kullanarak ve fasılaların birbiriyle aynı uzunlukta olmasına dikkat ederek manzum şiir gibi ahenkli ve ritimli nesirler yazmışlardır.

Dîvân kitâbeti sanatının çok öne çıktığı Eyyûbî Döneminde yaşayan Ziyâuddîn İbnu’l-Esîr, dîvân kitâbeti için gerekli tüm ön hazırlıkları ve sahip olunması gerekli tüm ilimleri elde etmek için ciddi gayretler göstermiş ve bunu başarmış biridir.

İbnu’l-Esîr, bu sanatı gereği gibi ifâ etmekle de yetinmeyerek, yeni yetişecek kâtiplere yol göstermek için ömrünün sonuna kadar gayretlerini sürdürmüştür. Bu yüzden Ziyâuddîn İbnu’l-Esîr’in başta nesir edebiyatı olmak üzere Dil, Edebiyat ve Belâgat ilimlerine katkısı büyük olmuş, sonuç olarak da gerek teorik ve gerekse pratik bakımdan kitâbet; mektup edebiyatının önemli bir rûknü olmuştur. O, bu amaçla günümüze kadar gelen beş ayrı kitabın müellifi olduğu gibi, resmî ve hususî mektuplardan oluşan birbirinden farklı üç münşeât mecmuasının da sahibidir. Ortaya koyduğu birçok tespit, esas ve prensipte selefinin olmadığını, kendisinin bu konuda öncü olduğunu iddia etmiştir.

Şiir ve nesir eleştirisine dair bazı görüşleri daha kendi döneminden itibaren birçok akranı ve sonraki bazı ilim adamları tarafından tartışılmış, lehine ve aleyhine eleştirel kitaplar yazılmıştır. Bunun bir sonucu olarak İbnu’l-Esîr etrafında önemli bir edebî hareketlilik oluşmuştur.

Biz de, İbnu’l-Esîr’in nesir alanında getirdiği yenilikleri tespit etmek, yöntemi ve metodolojisi ile kitâbetinin özelliklerini ortaya koymanın ilim dünyasına bir katkı olacağı inancıyla bu konuda çalışmayı

uygun gördük. Bunu gerçekleştirebilmek için de bu çalışmamızda genel olarak kitâbet kavramı, bu kavramın eş anlamlıları, kitâbetten ne anlaşıldığı, ilk kitâbet örnekleri ve temsilcilerini ele aldık. Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr'in kitâbet edebiyatının neresinde olduğu ve bu edebiyata neler kattığını tespit etmeye çalıştık.

Bu amaca ulaşabilmek için konuya derinlik kazandıracağını düşündüğümüz aşağıdaki hususları ele almayı gerekli gördük:

Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr'in hayatı, yaşadığı ortam, ilmî kişiliği, edebî ve dil yönü, eserleri ve dile katkıları.

Kitâbetin nesir edebiyatındaki yeri ve diğer nesir çeşitleriyle ilişkisi, İbnu'l-Esîr'in yaşadığı Eyyûbî Döneminde kitâbetin durumu, çeşitleri ve önemli temsilcileri. Yine İbnu'l-Esîr'in kitâbet için gerekli gördüğü şartlar ve bu şartların gerçekleşme imkânı.

İbnu'l-Esîr'in mektuplarının önemli sanat özellikleri ve onun mektuplarında eskiyi taklit ettiği yönleri ve özgünlük yönü ile getirdiği yenilikler ve ortaya koyduğu kitâbet yöntemi.

Çalışmamızda, bilgi ve verilerin bir araya getirilip, aralarında bilimsel ve mantıkî ilişkiler kurularak hepsinden genel bir hükme varma metodu olan “sentez” usûlü uygulanmıştır.

İbnu'l-Esîr'in neşredilmiş üç ayrı mektup koleksiyonu, bunların dışında muhtelif eserlerinde yer alan mektupları vardır. Bu eserleri arasında resmî mektupların yanı sıra hususî mektuplar da mevcuttur. Çalışmamızı, İbnu'l-Esîr'in neşredilmiş mektupları ile sınırlı tuttuk ve hususî mektuplarından ziyade resmî mektuplarını ele aldık. İbnu'l-Esîr'in hususî mektuplarının resmî mektuplarından ciddi bir farkının bulunmadığı tespitine rağmen onları çalışmamızın kapsamına almadık.

İbnu'l-Esîr, Belâgat ilminin edebî ekolünden sayılmaktadır. Bunun için Belâgate taalluk eden konulardaki değerlendirmelerimizi bu ekolün görüşleri çerçevesinde yapmaya çalıştık.

Çalışmamızı hazırlarken İbnu'l-Esîr'in hayatı ve eserleri ile ilgili başta İbn Hallikan'ın *Vefeyâtu'l-A'yân*'ı olmak üzere diğer biyografik eserler, Tabakât kitapları ve dönemin tarihi ile ilgili önemli temel kaynaklara başvurduk. Ayrıca Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr'in edebî tenkitçiliğini

inceleyen M. Zağlûl Sellâm'ın *Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr ve Cuhûduh fî'n-Nakd* adlı eseri ile 'Alî Huseyn 'Alî el-Cubûrî'nin *Resâ'ilü Ziyâiddîn İbni'l-Esîr ve Kıymetüha'î-Târîhiyye* adlı eserinden yararlandık.

İbnu'l-Esîr'den önce dîvân kitâbetinin gelişim süreci ile ilgili olarak da başta el-Cehşiyârî'nin *el-Vuzerâ'* ve *'l-Kuttâb* adlı eseri olmak üzere edebu'l-vezîr türünden eserler, İbn Kuteybe'nin *Edebu'l-Kâtib* adlı eseri ve şerhleri, el-Kalkaşendî'nin bu konulardaki şâheser kitabı *Subhu'l-A'sâ fî Sinâ'ati'l-İnşâ* adlı eseri başvurduğumuz temel kaynaklar olmuştur. Bunların yanı sıra Zekî Mubârek'in *en-Nesru'l-Fennî fî'l-Karnî'r-Râbî'i'l-Hicrî*, Enîs el-Makdisî'nin *Tatavvuru'l-Esâlibi'n-Nesriyye fî'l-Edebi'l-'Arabî*, Şevkî Dayf'ın *el-Fennu ve Mezâhibuh fî'n-Nesri'l-'Arabî*, ve *Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî* adlı eserlerinden istifade ettik. Eyyübî Dönemi edebiyat tarihini inceleyen 'Ömer Mûsâ Bâşâ'nın *el-Edeb fî Bilâdi's-Sâm*, 'Usûru'z-Zengiyyîn ve'l-Eyyübiyyîn ve'l-Memâlik adlı eserinden yararlandık.

Müellifimizin dîvân kitâbetinin yapısı ve özellikleri ile ilgili olarak da 'Arafa Hilmi'Abbâs'ın *Nakdu'n-Nesr en-Nazariyye ve't-Tatbik*, *Kirâ'a fî Netâci İbni'l-Esîr en-Nakdî ve'l-İbdâ'î* adlı eseri ile Sultân 'Abdurra'ûf el-Harîrî'nin *Edebu'r-Resâ'il fî'l-'Asri'l-Eyyûbî (el-Kâdî el-Fâdil Nemûzecen)* adlı eseri çalışmamıza ışık tutmuştur. Burada Bin Mesâhil Bâye'nin *el-Hitâbu'n-Nesrî fî Kitâbi'l-Meseli's-Sâ'ir li-İbni'l-Esîr* ve Mevlûd Bağüre'nin *Edebiyyetu'l-Hitâb fî'l-Meseli's-Sâ'ir* adlı eserlerinin tezimizdeki önemli yerini belirtmeliyim.

İbnu'l-Esîr'in dîvân kitâbetinin edebî özellikleri ve Belâgat kavramlarının tahlili ile ilgili olarak da İbn Sinân el-Hafâcî'nin *Sırru'l-Fesâha*, 'Alî b. Halef'in *Mevâddu'l-Beyân*, el-Curcânî'nin *Esrârü'l-Belâğâ*, Ebû Hilâl el-'Askerî'nin, *Kitâbu's-Sinâ'ateyn el-Kitâbe ve's-Şi'r*, İbn Reşîk el-Kayrevânî'nin *el-'Umde fî Mehâsini's-Şi'r ve Âdâbihi ve Nakdih*, İbnu'l-Mu'tezz'in *Kitâbu'l-Bedî'*, Kudâme b. Ca'fer'in *Kitâbu Nakdi'n-Nesr ve Kitâbu Nakdi's-Şi'r* adlı eserlerini esas aldık. Bunların yanı sıra İbnu'l-Esîr'in Belâgat ve eleştiri yönleriyle ilgili yapılan yeni çalışmalardan Ahmed Kâzım Selmân el-'Attâbî'nin *el-Mustalahu'l-Belâğî 'inde İbni'l-Esîr*, 'Abdulvâhid Hasan eş-Şeyh'in *Dirâsât fî'l-Belâğâ 'inde Ziyâiddîn İbni'l-Esîr* ve Cebr İbrâhîm Muhammed

Berrî'nin *el-Mustalahü'n-Nakdî ve'l-Belâğî fî Kitâbi'l-Meseli's-Sâ'ir* adlı eserler de istifade ettiğimiz çalışmalardandır. Türkçe çalışmalar arasında Zîyâuddîn İbnu'l-Esîr'le ilgili yapılan ilk çalışma olarak bildiğimiz Cüneyt Mehmet Şimşek'in *Ziyâuddin İbnu'l-Esîr ve Edebî Tenkitçiliği* adlı doktora tezi de çalışmamıza ışık tutmuştur.

Çalışmalarım esnasında tavsiye ve yönlendirmeleriyle her zaman yanımda olan ve engin bir hoşgörü ve sabırla tezi düzelterek bu hâle gelmesinde büyük emeği geçen danışman hocam Prof. Dr. Yusuf SANCAK'a, verdikleri derslerle yol gösteren ve tez çalışmamda önemli katkıları olan hocalarım Prof. Dr. Süleyman TÛLÛCÛ'ye, Prof. Dr. İbrahim YILMAZ'a, tez safhasında yönlendirmelerinden yararlandığım Doç. Dr. Abdulkadir Yılmaz'a, çalışmamın tüm safhalarında yanımda olan ve tezimi okuma zahmetinde bulunarak önemli katkılarda bulunan değerli hocalarım ve dostlarım Prof. Dr. M. Şirin ÇIKAR ve Doç. Dr. Atik AYDIN'a ve yardımlarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Abdulhadi TİMURTAŞ

KISALTMALAR

(r)	:	Radiye'llâhu 'anh
(s)	:	Sallallâhu 'aleyhi ve sellem
b.	:	bin, ibn
bkz.	:	Bakınız
bs.	:	Baskı
(c.c.)	:	Celle celâluh
çev.	:	çeviren
DİA	:	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Hız.	:	Hazreti
m.	:	Milâdî
ö.	:	Ölüm
s.	:	Sayfa
thk.	:	Tahkik
ts.	:	Tarihsiz
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve devamı
vs.	:	Vesair
yy.	:	Basım yeri yok

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
ZİYÂUDDÎN İBNU'L-ESÎR'İN HAYATI VE ESERLERİ	1
I-el-ESÎR AİLESİ.....	1
a-Baba Esîruddîn Muhammed b. Muhammed	2
b-Mecduddîn İbnu'l-Esîr.....	5
c-‘İzzuddîn İbnu'l-Esîr.....	7
II-ZİYÂUDDÎN İBNU'L-ESÎR.....	8
a-Adı, Lakabı ve Doğumu.....	8
b-Eğitimi.....	9
c-Dîvân Kâtipliği ve Vezîrlîği	15
d-Vefâtı	19
e-İbnu'l-Esîr'in Devlet Adamlarıyla İlişkisi	20
1-İbnu'l-Esîr'in Eyyûbîlerle İlk İrtibatı.....	20
a-el-Meliku'l-Efdal.....	21
b-Halep Hâkimi el-Meliku'z-Zâhir	24
c-el-Meliku'l-Muhsin Ahmed b. Yûsuf b. Eyyûb	25
2-İbnu'l-Esîr'in Zengîlerle İlk İrtibatı	25
a-Mucâhiduddîn Kaymaz	25
b-el-Meliku'l-‘Âdil Nureddîn Arslanşah.....	26
c-el-Meliku'l-Kâhir ‘İzzuddîn Mes‘ûd b. Arslanşah.....	27
d-Bedruddîn Lü'lü'	27
III-İBNU'L-ESÎR'İN İLMÎ VE EDEBÎ ÇEVRESİ.....	28
IV-İBNU'L-ESÎR'İN İLMÎ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	32
V-ESERLERİ	38
a-Basılmış Eserleri	39
1-el-Meselu's-Sâ'ir fî Edebi'l-Kâtib ve's-Şâ'ir.....	39
2-el-Câmî'u'l-Kebîr fî Sınâ'ati'l-Manzûm mine'l-Kelâm ve'l-Mensûr	44
3-el-İstidrâk fî'r-Red 'alâ Risâleti İbni'd-Dehhân el-Musemmâ bi'l-Me'âhizi'l-Kindiyye mine'l-Ma'âni't- Tâ'iyye.....	46

4-el-Veşyü'l-Merkûm fî Halli'l-Manzûm.....	47
5-Kifâyetu't-Tâlib fî Nakdi Kelâmi'ş-Şâ'ir ve'l-Kâtib	48
6-el-Miftâhu'l-Munşâ li-Hadîkati'l-Înşâ	49
7-Mûnisu'l-Vahde.....	50
8-Risâletu'l-Ezhâr.....	50
9-Kitâbu'l-Ed'îye.....	51
10-İbnu'l-Esîr'in Mektupları	51
b-Diğer Eserleri.....	51
1-el-Burhân fî'İlmi'l-Beyân	52
2-el-Ahbâru'n-Nebeviyye.....	52
3-el-Emsâl.....	52
4-el-Hamâse.....	53
5-Risâle fî'd-Dâd ve'z-Zâ'.....	53
6-Risâle fî Vasfî Mısır.....	53
7-es-Serikâtu'ş-Şi'riyye.....	53
8-'Amûdu'l-Ma'ânî	54
9-Mecmû'a Şi'riyye.....	54
10-el-Ma'ânî'l-Muhtara'a fî Sınâ'ati'l-Înşâ	54

BİRİNCİ BÖLÜM

İBNÜ'L-ESİR DÖNEMİNDE KİTÂBET	57
1.1.Arap Edebiyatında Kitâbete Dair Önemli Bazı Kavramlar	57
1.1.1.Kitâbet ve Kâtib	57
1.1.2.Înşâ ve Munşî	59
1.1.3.Risâle ve Teressul.....	61
1.1.4.Dîvân	64
1.2.Arap Edebiyatında Dîvân Kitâbetinin Gelişim Süreci.....	66
1.3. Arap Edebiyatında Sanatlı Kitâbetin Ortaya Çıkışı	71
1.4.Mektupların Nesir Edebiyatındaki Yeri ve Çeşitleri.....	77
1.4.1.Dîvân Risâleleri (Resmî Mektuplar)	79
1.4.2.İçtimâî Risâleler	82
1.5.Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr Döneminde Kitâbet	85
1.5.1.el-Kâdî el-Fâdîl	88
1.5.2.'Îmâduddîn el-İsfahânî	99
1.6.Kâtipte Aranan Özellikler	106

1.6.1.Kâtibin Kişisel Özellikleri.....	106
1.6.1.1.Kâtibin Din Referanslı Özellikleri.....	107
1.6.1.2.Kâtibin Ahlâkı ve Kişisel Özellikleri.....	108
1.6.2.Kâtibin Kişisel Yeteneği.....	110
1.6.2.1.Mevhibe veya Tab’.....	110
1.6.2.2.Tab’ı (Yeteneği) Geliştirmek	112
1.6.2.3.Tab’ ve Edebî Zevk.....	115
1.6.3.Kâtibin Bilgi Donanımı.....	116
1.6.3.1.Nahiv, Sarf ve Lugat Bilgisi	116
1.6.3.2.Emsâl, Arap Atasözleri	122
1.6.3.3.Belâgat.....	123
1.6.3.4.Eyyâmu’l-‘Arab.....	125
1.6.3.5.Şiir	126
1.6.3.6.Siyaset ve Yönetim Bilimi.....	127
1.6.3.7.Kur’ân-ı Kerîm	128
1.6.3.8.Hz. Peygamber’in Hadisleri	129
1.6.3.9.Yabancı Dil	130

İKİNCİ BÖLÜM.....133

İBNU’L-ESİR’İN DÎVÂN KİTÂBETİ133

2.1.Eski Kaynaklarda İbnu’l-Esîr’in Mektupları.....	133
2.2.Mektupları Hakkında Yapılan Yeni Çalışmalar.....	136
2.3. Mektuplarının Basılması ve Edisyon Kritiği	138
2.3.1.Enîs el-Makdisî’nin Çalışması	138
2.3.2.Hilâl Nâcî’nin Çalışmaları	139
2.3.3.Nûrî el-Kaysî ve Hilâl Nâcî’nin Çalışması	139
2.4.İbnu’l-Esîr’in mektuplarının Çeşitleri	141
2.4.1.Resmî Mektuplar	142
2.4.2.İçtimaî Mektuplar	146
2.4.2.1.İhvâniyyât Mektupları	147
2.4.2.2.Vasfî (Tasvirî) Mektuplar.....	152
2.5.Dîvân Mektuplarının Edebî Kurgusu.....	156
2.5.1.Giriş (Husnu’l-Bidâye).....	158
2.5.1.1.Besmele ve Hamdele İle Başlamak	161
2.5.1.2. “Emmâ Ba’d” İfadesi İle Başlamak.....	163

2.5.1.3.Duâ İle Başlamak.....	164
2.5.1.4.Kur'ân Âyeti İle Başlamak.....	166
2.5.1.5.Hz. Peygamberin Hadisi İle Başlamak.....	168
2.5.1.6.Şiirle Başlamak.....	168
2.5.1.7.Yukabbilu'l-Ard (يُقَبِّلُ الْأَرْضَ) İfadesiyle Başlamak	169
2.5.1.8.Yahdumu'l-Meclis (يُخَذُّمُ الْمَجْلِسَ) İfadesiyle Başlamak	170
2.5.1.9.Konuya Uygun Bir Girişle Başlamak.....	171
2.5.1.10.Esdere (أصدر), Sadere (صدر), Verede (ورد), Vasale (وصل) Kelimeleriyle Başlamak	172
2.5.2.Gelişme/Tahallus ve İktidâb.....	173
2.5.2.1.Emmâ Ba'd (أَمَّا بَعْدُ)	177
2.5.2.2.Hâzâ (هَذَا)	178
2.5.2.3.Yunhî (يُنْهِي) ve Benzeri Kelimeler.....	180
2.5.3.Sonuç/Hâtime	182
2.6.Dîvân Mektuplarında Hitap Tarzı ve Lakaplar	187
2.7.İbnu'l-Esîr'in Dîvân Kitâbetini İnşâ Yöntemi	191
2.8.İbnu'l-Esîr'in Dîvân Risâlelerinde Özgünlük Problemi	196
2.8.1.Taklit.....	198
2.8.2.Yenilik	200

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İBNU'L-ESÎR'İN DÎVÂN KİTÂBETİNİN

EDEBÎ ÖZELLİKLERİ.....205

3.1.Mana İle İlgili Özellikler	205
3.1.1.Mana Açıklılığını Sağlayan Sanatlar.....	209
3.1.1.1.Tıbâk.....	210
3.1.1.2.İbhâm'dan Sonra İzâh.....	213
3.1.1.3.Mubâlağa	215
3.1.2.Manayı Geliştiren Sanatlar.....	218
3.1.2.1.Tezyîl	220
3.1.2.2.Tekrar	222
3.1.2.3.Terâduf.....	225
3.1.3.Betimlemeler	225
3.1.3.1.Din Kaynaklı Betimlemeler.....	227
3.1.3.2.Sosyal Hayat Kaynaklı Betimlemeler.....	230

3.1.3.3.Doğa Kaynaklı Betimlemeler	233
3.1.3.4.Sanatlı Betimlemeler	237
3.2.Lafız İle İlgili Özellikler	249
3.2.1.Cinâs.....	250
3.2.2.Seci‘	250
3.2.3.İktibâs ve Tazmin	258
3.2.3.1.Kur’ân Âyetleri.....	261
3.2.3.2.Hadîs-i Şerif.....	265
3.2.3.3.Arap Şiiri	267
3.2.3.4.Emsâl/Atasözleri.....	271
SONUÇ.....	274
KAYNAKÇA.....	277

KAYNAKÇA

‘Abbâs, ‘Arafe Hilmî, *Nakdu'n-Nesr, en-Nazariyye ve't-Tatbîk, Kırâ'e fî Netâci İbni'l-Esir en-Nakdi ve'l-İbdâ'î*, Mektebetu'l-Âdâb, Kahire 2009.

el-'Aclûnî, İsmâ'il b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ' ve Muzîlu'l-İlbâs 'anmâ İštehere mine'l-Ehâdîs 'alâ Elsineti'n-Nâs I-II*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1988.

el-'Âkûb, 'Îsâ, “Cemâliyyetu'l-Mufredeti'l-Kur'âniyye 'inde Ziyâiddin İbni'l-Esir”, *Mecelletu't-Turâsi'l-'Arabî*, Yıl: 11, Sayı: 44, Dimaşk 1991, 38-54.

‘Alâ’, Ahmed Hasan, *Husnu't-Tahallus fî'l-Kur'ân'i'l-Kerîm, Dirâse Belâğîyye* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Musul Üniversitesi Edebiyât Fakültesi, Musul 2005.

‘Alî b. Halef, *Mevâddu'l-Beyân* (thk. Hâtim Sâlih ed-Dâmin), Dâru'l-Beşâ'ir, Dimaşk 2003.

‘Alî Huseyn ‘Alî, “Dirâse fî Mahtûtâtı Resâ'ili Ziyâiddin İbni'l-Esir”, *Mecelletu Câmi'ati Kerkûk li'd-Dirâsâti'l-İnsâniyye*, 4 (1), Kerkûk 2009, 236-253.

el-'Âlî, Faysal Huseyn Tuhaymir, *Fennu't-Teressul 'inde 'Abdilhamîd el-Kâtib ve İbni'l-'Amîd* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), en-Necâhu'l-Vataniyye Üniversitesi, Nablus/Filistin 2001.

‘Ârûd, Ni'me Huseyn, *el-Manzûru'l-Beyânî 'inde İbni'l-Esir* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bağdad Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bağdat 1997.

el-'Askalânî, Şihâbuddîn Ahmed b. ‘Alî İbnu'l-Hacer, *İnbâ'u'l-Ğumr bi-Enbâ'i'l-'Umr I-II* (thk. Hasan Habeşi), Kahire 1971.

el-'Askerî, Ebû Hilâl, *Kitâbu's-Sinâ'ateynel-Kitâbe ve's-Şi'r* (thk. Muhammed Emîn el-Hancı), Kahire 1320; (thk. ‘Alî Muhammed el-Becâvî ve Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm), Dâru lhyâ'i'l-Kitâbi'l-'Arabî, Kahire 1952.

‘Âşûr, Sa'îd ‘Abdulfettâh, *el-Kâmil fî't-Târih li-İbni'l-Esir*, el-Hey'etu'l-Misriyyetu'l-'Âmme li'l-Kitâb, Kahire 1994.

el-'Attâbî, Ahmed Kâzım Selmân, *el-Mustalahu'l-Belâğî 'inde İbni'l-Esir* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mustansiriyye Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Irak, 2000.

‘Umâre, Zeyneb, *el-Manzûm ve'l-Mensûr fî Nakdi İbni'l-Esir fî Dav'i's-Şi'rîyyeti'l-Hadîse* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mevlûd Ma'merî Tizî Vezû Üniversitesi, Edebiyat ve Dil Fakültesi, Cezair 2011.

el-Âmidî, el-Hasan b. Bîşr, *el-Muvâzene beyne Ebî Temmâm ve'l-Buhturî* (thk. Ahmed Sakr), Dâru'l-Ma'ârif, Mısır 1961.

el-Bağdâdî, İsmâ'il Bâşâ, *Hediyyetu'l-'Ârifîn, Esmâ'u'l-Muellifîn ve Âsârû'l-Musannifîn I-II*, Dâru lhyâ'i't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut 1955.

Bağûra, Mevlûd, *Edebiyyetu'l-Hitâb fî'l-Meseli's-Sâ'ir li-İbni'l-Esir* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Cezâ'ir Üniversitesi Edebiyat ve Diller Fakültesi Arap Dili Ve Edebiyatı Bölümü, Cezâir 2006.

Bakırcı, Selâmî, “Klasik Arap Edebiyatında Nesrin Biçim ve İlkelerinin Şekillenmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (30), Haziran 2003, 55-79.

Basuğuy, Bedrettin, *Selahaddîn-i Eyyûbî Devrinde İlmi Faaliyetler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.

Bâye, Bin Mesâhil, *el-Hitâbu'n-Nesrî fî Kitâbi'l-Meseli's-Sâ'ir li-Ibni'l-Esîr* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muhammed Bodyaf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü, Museyle/Cezair 2009.

Bedevî, Ahmed Ahmed, *el-Hayâtu'l-Edebiyye fî 'Asri'l-Hurûbi's-Salibiyye bi-Mısır ve's-Şâm*, Dâru Nahdati Mısır, Kahire 1979.

_____, *el-Kâdî el-Fâdîl: Dirâse ve Nemâzic*, Matba'atu'r-Risâle, Kahire 1967.

_____, *Salâhuddîn el-Eyyûbî beyne Şu'arâ'i 'Asrih ve Kuttâbih*, Dâru'l-Kalem, Kahire 1960.

Behcet, Munâ Muhammed Bedr, *Eseru'l-Hadâretî's-Selcûkiyye fî Duveli Şarki'l-Âlemi'l-İslâmî 'ale'l-Hadâreteyn el-Eyyûbiyye ve'l-Memlûkiyye*, Mektebetu Zehrâ'i's-Şark, Kahire 2002.

Belba', 'Abdulahakîm, *en-Nesru'l-Fennî ve Eseru'l-Câhız fih*, Lecnetu'l-Beyânî'l-'Arabî, Kahire 1954.

Bennett, Tony ve arkadaşları, *Mu'cemu Mustalahâtî's-Sekâfe ve'l-Muctema'*, (Ta'rib: Sa'id el-Ġānimî), el-Munazzametu'l-'Arabîyye li't-Terceme, Beyrut 2010.

Berrî, Cebir İbrâhîm Muhammed, *el-Mustalahu'n-Nakdî ve'l-Belâğî fî Kitâbi'l-Meseli's-Sâ'ir fî Edebi'l-Kâtibi ve's-Şâ'ir li-Ibni'l-Esîr* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yermûk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili Bölümü, Ürdün 1996.

el-Beysânî, el-Kâdî el-Fâdîl Muciruddîn 'Abdurrahîm, *Dîvân* (thk. A. Bedevî), Kahire 1961.

_____, *Resâ'ilu'l-Kâdî el-Fâdîl* (thk. 'Alî Necm 'İsâ) Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, Beyrut 2005.

Beÿûd, Huseyn, *er-Resâ'ilu's-Siyâsiyye fî'l-'Asri'l-'Abbâsiyyi'l-Evvel*, Vezâretu's-Sekâfe: İhyâu't-Turâsi'l-'Arabî, Dimaşk 1996.

Beyyûmî, 'Alî, *Kuruluş Devrinde Eyyûbîler* (çev. Abdulhadi Timurtaş), Kent Yayınları, İstanbul 2005.

Bolleli, Nusrettin, *Belâgat*, İFAV Yayınları(5. bs.), İstanbul 2009.

Brockelmenn, Carl, *Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî I-IV*(Ta'rib, Ya'kûb Bekr-Ramazân 'Abduttevvâb), Dâru'l-Ma'ârif, Kahire 1993.

el-Bundârî, el-Feth b. 'Alî b. Muhammed, *Târîhu Devleti Âli Selcûk* (thk. Komisyon) Dâru'l-Âfaki'l-Cedîde, Beyrut 1980.

_____, *Sena'l-Berku's-Şâmî* (thk. Fethiyye en-Nubrâvî), Mektebetu'l-Hancî, Kahire 1979.

Cahen, C., "La correspondance de Diyâ ad-Dîn ibn al-Athîr liste de letters et textes de diplomes", *BSOAS*, Vol. XIV, 1952, 34-43.

el-Câhîz, Ebû 'Osmân, *Kitâbu'l-Hayavân I-II* (thk. 'Abdusselâm Muhammed Hârûn), Dâru'l-Cil, Beyrut 1988.

_____, *el-Beyân ve't-Tebyîn I-IV*, Mektebetu'l-Hancî(7. bs.), Kahire 1998.

el-Ceşşiyârî, Muhammed b. 'Abdûs, *el-Vuzerâ' ve'l-Kuttâb* (thk. 'Abdullâh 'İsmâ'îl es-Sâvî), el-Mektebetu'l-'Arabîyye, Bağdat 1938.

el-Cevherî, İsmâ'îl b. Hammâd, *es-Sihâh Tâcu'l-Luğa ve Sihâhu'l-'Arabîyye I-VII* (thk. Ahmed 'Abdulğafûr 'Attâr), Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn(4. bs.), Beyrut 1987.

el-Cîbr, 'Abdulmute'âl Muhammed, *Asâletu'd-Devâvîn ve'n-Nukûdî'l-'Arabîyye*, Mektebetu Vehbe, Kahire 1989.

el-Cubûrî, ‘Alî Huseyn ‘Alî, *Resâ’ilu Ziyâiddîn İbni’l-Esir ve Kıymetuhâ’l-Târîhiyye* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Musul Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Musul 2006.

Cuha, Ferîd, “Mekânetu Ziyâiddîn İbni’l-Esir fî Târîhi’l-Edebi’l-‘Arabî”, *Mecelletu Mecma’i’l-Luğati’l-‘Arabîyye bi-Dimaşk* 63 (4), Dimaşk 1988, 664-676.

el-Curcânî, ‘Abdulkâhir, *Esrâru’l-Belâğa* (thk. ‘İrfân Matrâcî), Muessesetu’l-Kutubi’s-Sekâfiyye, Beyrut 2006.

el-Curcânî, ‘Alî b. ‘Abdul‘azîz, *el-Vesâta beyne’l-Mutenebbî ve Husûmih* (thk. M. Ebu’l-Fadl İbrâhîm ve ‘Alî M. el-Becâvî), Dâru’l-Kalem, Beyrut ts.

el-Curcânî, ‘Alî b. Muhammed eş-Şerîf, *et-Ta’rifât*, Mektebetu Lubnân, Beyrut 1985.

Çelik, Yüksel, *Abdulhamîd el-Kâtib ve Arap Nesrindeki Yeri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007.

ed-Dârî, Hâris Suleymân, “el-İmâm Mecdüddîn İbnu’l-Esir ve Cuhûduh fî’l-Hadîsi’ş-Şerîf”, *Buhûsu Nedveti Ebnâ’i’l-Esir*, Menşûrâtü Câmî’ati’l-Mevsıl, Musul 1982, 3-41.

Dâvud, Hâmid Hafnî, *el-Âdâbu’l-İklîmiyye fî’l-‘Asri’l-‘Abbâsî es-Sânî*, Divânü’l-Matbû’âtü’l-Câmî’iyye, Cezair 1981.

Dayf, Şevkî, *el-Fennu ve Mezâhibuh fî’n-Nesri’l-‘Arabî*, Dâru’l-Ma’ârif(9. bs.), Kahire 1980.

_____, *Fi’n-Nakd’l-Edebi*, Dâru’l-Ma’ârif(2. bs.), Kahire 1962.

_____, *Târîhu’l-Edebi’l-‘Arabî I-IV*, Dâru’l-Ma’ârif (2. bs.), Kahire ts.

ed-Devrî, ‘Abdusselâm Cumu’a Muhammed Emîn, *Kuttâbu Dîvânî’r-Resâ’il fî’l-‘Asri’l-‘Abbâsiyyi’l-Evvel* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tikrit Üniversitesi Eğitim Fakültesi İslâm Tarihi Bölümü, Tikrit/Irak 2003.

Ebû Halîl, Şevkî, *İslâm ve Dünya Medeniyetleri Tarihi* (çev. Atik Aydın ve Abdulhadi Timurtaş), Bilge Adam Yayınları, Van 2005.

Ebû Şâme, Şihâbudîn Ebû Muhammed ‘Abdurrahmân, *er-Ravdateyn fî Ahbârî’d-Devleteyn en-Nûriyye ve’s-Salâhiyye I-II*(thk. İbrâhîm Şemsüddîn), Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, Beyrut 2002.

Ebu’l-Heycâ’, Fu’âd Hasan Huseyn, *el-‘İmadu’l-Edîb ve Harîdetuh* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ezher Üniversitesi Arap Dili Fakültesi, Kahire 1977.

Ebû Ya’lâ Muhammed b. el-Huseynel-Hanbelî, *el-Ahkâmu’s-Sultâniyye* (thk. Muhammed Hâmid el-Fakkî), Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, Beyrut 1983.

Edîyvân, Muhammed, “Sıfâtü’l-Kelîmeti’l-Hasaneti’l-Makbûle ‘inde İbni’l-Esir”, *Mecelletu Macma’i’l-Luğati’l-‘Arabîyye bi-Dimaşk*, 82 (4), Dimaşk 1974, 753-774.

el-Ehvânî, Ahmed Fu’âd, *Eflâtûn*, Dâru’l-Ma’ârif, Kahire 1991.

Emîn, Ahmed, *Zuhru’l-İslâm*(3. bs.), en-Nahdatu’l-Mısıriyye, Kahire 1962.

el-Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed, *Mu’cemu’l-Tehzîbi’l-Luğa I-XII* (thk: Riyâd Zekî Kâsim), Dâru’l-Ma’rife, Beyrut 2001.

el-Fakkî, Muhammed Kâmil, *el-Edeb fî’l-‘Asri’l-Memlûkî*, el-Heyetu’l-Mısıriyyetu’l-‘Âmme, Kahire 1976.

el-Faysal, Semîr Rûhî, “İbnu’l-Esir el-Cezerî ve Kitâbuh el-Meselu’s-Sâ’ir fî Edebi’l-Kâtib ve’ş-Şâ’ir”, *Mecelletu’t-Turâsi’l-‘Arabî*, Sayı: 79, Dimaşk 2004, 70-76.

el-Fekîkî, ‘Abdülhâdî, *el-İktibâs mine’l-Kur’ânî’l-Kerîm fî’ş-Şi’ri’l-‘Arabî*, Dâru’n-Nemîr, Dimaşk 1996.

el-Ferrâc, Nezîh 'Abdulhamîd, *Min Mebâhisi'l-Belâga ve'n-Nakd beyne İbni'l-Esîr ve'l-'Alevî*, Mektebetu Vehbe, Kahire 1997.

Fethî, İbrâhîm, *Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Edebiyye*, el-Muessesetu'l-'Arabîyye li'n-Nâşirine'l-Muttehîdîn, Tunus 1986.

el-Feyyûmî, Ahmed b. Muhammed b. 'Alî, *el-Misbâhu'l-Munîr*, Mektebetu Lubnân, Beyrut 1987.

Fîrûzâbâdî, Mecduddîn Muhammed b. Ya'kûb, *el-Kâmûsu'l-Muhît* (thk. Muhammed 'Abdurrahmân el-Mar'asî), Dâru İhyâ'î't-Turâsî'l-'Arabî, Beyrut 2001.

Fu'âd, Na'amât Ahmed, "Fennu'l-Kitâbe fi'l-Edebi'l-'Arabî", *Mecelletu Mecma'i'l-Luğatî'l-'Arabîyye*, Sayı: 37, Kahire 1976, 90-102.

Gültekin, Hasan, *Türk Edebiyatında İnşâ: Tarihi Gelişim-Kuram, Sözlük ve Metin* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

Gürkan, Nejdet, *Arap Edebiyatında Memlûkler (Moğollar) Dönemi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2000.

Ğakalî, Necât, *Edebiyyetu'l-Hitâbî'n-Nesrî fî Kitâbatî İbni Haldûn* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Lahdar el-İnsâniyye, Üniversitesi, Cezair 2005.

Ğandûr, Muhammed Yûsuf, *Târihu Cezireti İbni'Ömer*, Dâru'l-Fikri'l-Lubnânî, Beyrut 1990.

Haccâb, Muhammed Nebîh, *Belâğatu'l-Kuttâb fî'l-'Asri'l-Abbâsî*, Mektebetu't-Tâlibî'l-Câmi'î, y.y. 1986.

el-Hafâcî, İbn Sinân Ebû Muhammed 'Abdulâh b. Muhammed, *Sirru'l-Fasâha*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1982.

Halbûnî, Hâlid, "Edebu'l Mer'e fi'l-'Asri'l 'Abbâsî ve Melâ'ihuhu'l-Fenniyye", *Mecelletu Câmi'ati Dimaşk*, 26 (3-4), Dimaşk 2010, 89-111.

_____, "er-Resâ'ilu'n-Nesriyyetu's-Şahsiyye fi'l-'Asri'l-'Abbâsî", *Mecelletu Câmi'ati Dimaşk*, 25 (1-2), Dimaşk 2009, 37-66.

el-Halebî, Şihâbuddîn Mahmûd b. Suleymân, *Husnu't-Tevessul ilâ Sinâ'ati't-Teressul*, Matba'at Emîn Efendi, Mısır 1315.

el-Hâlidî, 'Abdurrahmân, "en-Nahv 'inde Ziyâiddîn İbni'l-Esîr", *Âlemu'l-Fikr*, 37 (1), 2008, 193-212.

el-Hamdân, Muhammed b. 'Abdillâh, *Benû'l-Esîr el-Fursânû's-Selâse*, el-Mektebetu's-Sağîra, Tâ'if 1974.

el-Hanbelî, Fedvâ, *el-Meselu's-Sâ'ir li-İbni'l-Esîr ve'r-Rudûd 'aleyh Dirâse fî'l-Kadâyâ'n-Nakdiyyeti'lleti Esârehâ İbnu'l-Esîr* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beyrut Amerikan Üniversitesi Yakınoğlu Dilleri Arapça Koleji, Beyrut 1975.

Hannâel-Fâhûrî, *Târihu'l-Edebi'l-'Arabî*, y.e.y., y.y. ts.

el-Hârisî, 'Âyid Sa'd Sa'îd, *Dîvânû'l-İnşâ' bi-Mısır ve's-Şâm fî'l-Karnî's-Sâdisi'l-Hicrî ve Eseruh fî Tatavvuri'l-Esâlibi'n-Nesriyye* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ummu'l-Kurâ Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Mekke 1983.

el-Hasan, Ğânim Cevâd Ridâ, *er-Resâ'ilu'l-Edebiyye(en-Nesriyye) fî'l-Karnî'r-Râbî', el-'Irâk ve'l-Mesriku'l-İslâmî* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Bağdat 2005.

el-Hâşimî, Ahmed, *Cevâhiru'l-Edeb fî Edebiyyâtî ve İnşâ'î Luğatî'l-'Arab I-II*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2005.

Huseyn, el-Esved, "Usûlu'l-Belâğa beyne'l-Belâğa ve'n-Nakdi'l-Kadîm", *Mecelle-tu Mecma'i'l-Luğati'l-'Arabîyye bi-Dimaşk*, 81 (1), 1974, 118-135.

Huseyn, Muhammed Kâmil, *Fî Edebi Mısr el-Fâtumîyye*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Ka-hire 1950.

İbn Beşkuvâl, Ebu'l-Kâsim Halef b. 'Abdumelik, *es-Sîle I-II*, ed-Dâru'l-Mısıriyye li't-Te'lîf, Kahire 1966.

İbn Cinnî, *el-Hasâ'is I-III* (thk. Muhammed 'Alî en-Neccâr), Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut 1952.

İbn Ebi'l-Hadîd 'İzzuddîn 'Abdulhamîd b. Hibetullah, *Şerhu Nehci'l-Belâğa I-XXII* (thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm), Dâru'l-Cil, Beyrut 1987.

_____, *el-Feleku'd-Dâ'ir 'ale'l-Meseli's-Sâ'ir* (thk. Ahmed el-Hûfî ve Bedevî Tabâne), Dâru'r-Rifâ'î, 2. b., Riyâd 1984.

İbn Ebi'l-İsba', 'Abdulvâhid el-Mısrî, *Tahrîru't-Tahbîr fî Sinâ'ati's-Şi'r ve'n-Nesr ve Beyânî l'câzi'l-Kur'ân* (thk. Hafnî Muhammed Şeref), Menşûrâtul-Meclisi'l-A'lâ li's-Şuûni'l-İslâmiyye, Kahire 1963.

İbn Fadlullah el-Ömerî, *et-Ta'rîf bi'l-Mustalahi's-Şerîf* (thk. Muhammed Huseyn Şemsuddîn), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1988.

İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ er-Râzî, *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luğa I-VI* (thk. Muhammed 'Abdusselâm Hârûn), Dâru'l-Fikr, Beyrut 1979; (thk. İbrâhîm Şemsuddîn), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1999;

İbn Haldûn, 'Abdurrahmân b. Muhammed, *Mukaddime*, İntişârât-ı İstiklâl (4. bs.), Tahran 1415.

İbn Hallikân, Ebu'l-'Abbâs Şemsuddîn Ahmed b. Muhammed, *Vefeyâtu'l-A'yân ve Enbâ'u Ebnâ'i'z-Zamân I-VIII* (thk. İhsân 'Abbâs) Dâru Sâdir, Beyrut 1994.

İbn Havkal, Ebu'l-Kâsim Muhammed el-Bağdâdî, *Sûretu'l-Ard*, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut 1979.

İbn Hayyât, Ebû 'Ömer Halife, *Târîhu Halîfe* (thk. Ekrem Ziyâ el-'Ömerî), Necef 1967.

İbn Hicce, Ebû Bekir 'Alî el-Hamevî, *Hizânetu'l-Edeb I-XIII*, Dâru ve Mektebetu'l-Hilâl (1. bs.), Beyrut 1987.

İbn Kayyim el-Cevziyye, Şemsuddîn Ebû 'Abdillâh Muhammed, *el-Fevâ'id (el-Muşevvik ilâ 'Ulûmi'l-Kur'ân ve İlmi'l-Beyân* (tashîh Muhammed Bedruddîn en-Na'sânî), Kahire 1324.

İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ' İsmâ'il, *el-Bidâye ve'n-Nihâye I-XIII* (thk. Ahmed Ebû Mul-him ve arkadaşları), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye (3. b.), Beyrut 1987; Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut ts.

İbn Kuteybe, Ebû Muhammed 'Abdullâh b. Muslim, *Edebu'l-Kâtib* (thk. Muham-med ed-Dâli), Muessesetu'l-Risâle, Beyrut 1981.

İbn Manzûr, Muhammed b. Mukerrem, *Lisânu'l-'Arab I-VI*, Dâru'l-Ma'ârif, Kahire 1981.

İbn Memâtî, Es'ad el-Muhezzeb, *Kânûnu'd-Devâvîn* (thk. 'Azîz Sureyâl 'Atiyye), Mektebetu Medbûlî, Kahire 1991.

İbn Reşîk, Ebû 'Alî el-Hasanel-Kayrevânî, *el-'Umde fî Mehâsini's-Şi'r ve Âdâbih ve Nakdih I-II* (thk. Muhammed Muhyiddîn 'Abdulhamîd), Dâru'l-Cil (5. bs.), Beyrut 1981.

Özgeçmiş

1971'de Eruh'ta doğdu. Ortaokul ve Lise öğrenimini Şam'da tamamladı. 1994'te el-Ezher Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 1998'de Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tefsir alanında Kur'an'da Yasaklar başlıklı teziyle yüksek lisansını verdi. 2012'de Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Belagati alanında Ziyâ'uddîn İbnu'l-Esîr'in Dîvân Kitâbeti başlıklı teziyle doktor ve 2017'de de doçent oldu. 1996-2012 tarihleri arasında Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Meslek Yüksekokulu ve İlahiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Hâlen aynı üniversitenin İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.